

2030-ra az Északi Sark jége elolvad, 2017-re pedig megszűnhet a globális klímaszabályozó Golf-áramlás...

A Gaia-elmélet J. E. Lovelock angol kémikus nevéhez fűződik. A szigetországi kutató 1979-ben közzétett elmélete szerint a bioszféra olyan mérvű önszabályozó képességgel rendelkezik, hogy egyetlen globális méretű élőlénynek tekinthető. Ennek a lénynek egész technikai civilizációjával együtt az emberiség épp úgy részese, mint az állatok, a növények, a légkör, a vizek és a termőtalaj. Az élővilág és környezete tehát egységes rendszerként működik ma is.

A globális klímaváltozást ma már tényként fogadja el az emberiség. Hogy pontosan miként alakul majd időjárásunk, arról még megoszlik a szakemberek véleménye, azonban abban egyetértenek, hogy az emelkedő hőmérséklet miatt olvadozó jéghegyek a tengerek szintjét akár 1 méterrel is megemelhetik. Az áradat miatt hatalmas kiterjedésű part menti területek, illetve szigetek tűnnek el a víz alatt, tenger mellé települt metropolisok kerülhetnek részlegesen víz alá.

A világ mind nagyobb területén ugyanakkor a vízhiány okoz súlyos gondot. A víz birtoklása egyre inkább erőt, hatalmat jelent. 1990-ben Jordán király azt találta mondani, hogy országa kizárólag a víz miatt háborúzik Izraellel. Kadhafi bibliai autokrata szerint a következő közel-keleti háború a víz miatt tör ki. Két évtizeddel ezelőtt a bármely kicsiny ok miatt egymással hadba lépő India és Banglades már arról vitázott, hogy az adott állam mennyi vizet vehetne ki a száraz évszakban a Gangesből. A víz más államok jó szomszédi kapcsolatát is alááshatja. Szíria öntözési tervei Irakot sértik. Egyiptom vize nagyrészt Szudántól és Etiópiától függ.

Az egyetlen vízpótlást a szárazföldekre hulló eső jelenti. Borúlátó előrejelzések szerint hamarosan abszolút vízhiány várható 17 közel-keleti országban, valamint Dél-Afrikában, Pakisztánban, India nyugati és déli részén, illetve Észak-Kínában. Bosszantó, hogy a kevés vízzel is rosszul gazdálkodunk. Az öntözést általában mindenütt trehányul oldják meg, mert a víz 60-80 százaléka nem éri el a növények gyökerét. Mivel minden csepp számít, csökkenteni kell a vízfogyasztást, illetve javítani az öntözés hatékonyságát – például átluggatott csövekben kell a növények gyökereihez. A vizet mellesleg gyorsabban szivattyúzzák ki a gazdálkodók, mint ahogy az a földalatti tározókban pótlódna. Az átgondolatlan vízhasználat miatt Indiában például évente 0,5-0,7 m-rel csökkenek a vízszintek, Kínában sok helyen 1,5 méterrel. A Peking alatti víztározó szintje 1965 óta 59 méterrel apadt. Magyarországon is több méterrel csökkent az alföldi ártéri kutak vízszintje, ezen a helyzeten csak némileg javított az elmúlt év csapadékos időjárása.

A magas vízdíjak miatt az egyébként pazarló Egyesült Államokban egyes ipari üzemek már szorgalmasan tisztítják, újra hasznosítják az elhasznált vizüket. A

tengervíz sóatlanítása enyhíthetne a vízhiányon, csak hogy az alkalmazott technológia miatt olyan drága az így előállított szomjoltó, hogy ezt az árat legfeljebb a dollárban úszó olajsejkségek tudják megfizetni. (Szakértők mondják: ahhoz, hogy az ivóvízhelyzet a jelenleginél ne legyen még rosszabb, a következő 20 évben legalább 75 milliárd dollár ráfordításra lenne szükség.) Idén roppant szárazság pusztított az indiai Gudzsarat állam tartományában, ám a térség vezetői semmit sem tettek a vízmegosztás, illetve a tározók feltöltése érdekében. A vezetők a szárazságot érvként használták a Narmada folyón épülő, régóta vitatott gát befejezéséhez. Ugyanakkor az eddigi tervek alapján világos, hogy a gát alig javítaná a száraz területek vízellátását: az épülő cukorgyárak, a közeli városok, valamint a vízkereskedelmi tervek a tározó által szolgáltatott víz nagy részét elviszik. Az építő cég ugyanis pénzért árulná a vizet az ipari létesítményeknek, így téve kifizetődővé a beruházást. Ennek az az ára, hogy a száraz területek több, mint 90 százaléka továbbra sem jutna vízhez.

A The Ecologist nevű környezetvédelmi folyóirat a közelmúltban egy érdekes írást jelentetett meg – részletesebben a Gaia sajtószolgálat honlapján olvasható ez a cikk, illetve az ehhez hasonló több más anyag. A cikk szerzője harminc évvel későbbi korba, 2030-ba repítette olvasóit, de az eltelt három évtized fontosabb eseményeit is megemléltette. A nem túl optimista vagy nagyon is realista jövőkép szerint 2030-ra az Északi Sark jege elolvad, 2017-re pedig már megszűnt a globális klímaszabályozásban alapvető szerepet játszó Golf-áramlás is. Skóciában virágoztak a krókuszok. 2015-16-ban milliók haltak éhen Kelet-Afrikában. Dél-Amerikában egy genetikailag módosított vírus kiszabadult és 2026-ban már emberekre is áttérjedő járványt okozott. Az élelmiszerhiány, malária és bőrrák miatt Görögország és Olaszország nagy része lakhatatlanná vált, a vidék sivataggá változott.

Az embernek gyakran az érzése, hogy 2030 nincs is olyan nagyon messze. Bolygónk meghatározott helyszínei már ezt a jövőt élik meg a jelenben. Nem kell ahhoz környezetvédőnek lennünk, hogy belássuk, a Föld számos pontján bizony erősen hámlik, foszladozik a Gaia-elméletben leírt globális élőlény teste.

(Ötvös Zoltán)